

Необхідно вдосконалювати методичну базу контролю якості води, індикації збудників інфекційних захворювань у воді у напрямку скорочення часу аналізу, спрощення, підвищення чутливості і надійності методів. Це потребує наявності сучасного обладнання, яке існує у міжнародній практиці, ПЦР-методів. Крім того, необхідний пошук сучасних технологій для мембранної фільтрації.

Для подальшого вирішення актуальних завдань санітарної мікробіології з метою забезпечення епідемічної безпеки питного водокористування необхідно підвищити рівень технічного оснащення лабораторій сучасним обладнанням і матеріалами, розвивати міжнародні зв'язки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рахманин Ю.А. Актуальные направления санитарной микробиологии в обеспечении эпидемической безопасности питьевого водопользования. Зб. доповідей, ч. II. VII Міжнародний конгрес "Вода: екологія і технологія". Москва, 30 травня — 2 червня 2006 р.

2. Романенко Н.А. Питьевая вода как среда обитания патогенных энтеровирусов и актуальные проблемы ее вирусного загрязнения. Зб. доповідей, ч. II. 7-й Міжнародний конгрес "Вода: екологія і технологія". Москва, 30 травня — 2 червня 2006 р.

3. Терентьев В.И. Эпидемиологическая безопасность воды в мегаполисах как важнейшая мера предупреждения заболеваемости острыми кишечными инфекциями. Зб. доповідей, ч. II. VII Міжнародний конгрес "Вода: екологія і технологія". Москва, 30 травня — 2 червня 2006 р.

4. Кравченко В.А. Напрямки підвищення якості знезараження питної води. Зб. доповідей. Міжнародний конгрес "ЕТЕВК-2007", м. Ялта, 22-26 травня 2007 р.

5. Гончарук В.В. Концепция выбора перечня показателей и их нормативных значений для определения гигиенических требований и контроля над качеством питьевой воды в Украине // Химия и технология воды. — 2008. — Ч. 2. — 52 с.

Надійшла до редакції 09.06.2009.

PROJECT OF LAW OF UKRAINE "ON SANITARY-AND-EPIDEMIOLOGICAL EXAMINATION": REALITY AND URGENCY OF WORKING

Kornienko N.N., Ponomarenko A.N., Makhniuk V.M.

ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ "ПРО САНИТАРНО- ЕПІДЕМІОЛОГІЧНУ ЕКСПЕРТИЗУ": РЕАЛІЇ ТА АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ

Р

озвиток державної санепідслужби України спрямований на зміцнення санітарного та епідемічного благополуччя населення, насамперед оперативної ліквідації наслідків техногенних катастроф з забрудненням навколишнього природного середовища хімічними, радіаційними та біологічними чинниками, подальшим розвитком ядерно-енергетичного комплексу зі створенням замкнутого ядерного циклу, вступом до СОТ, необхідністю адаптації до вимог ЄС щодо безпеки харчових продуктів, хімічних речовин, інтеграції у системи термінового попередження щодо харчових продуктів та кормів (RASFF) та взаємної інформації про випадки виникнення техногенних та екологічних катастроф, інфекційних хвороб, що передбачено міжнародними медико-санітарними правилами Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Розв'язання зазначених проблем та забезпечення належного рівня безпеки життя і здоров'я, умов існування населення є основним завданням державної санітарно-епідеміологічної служби України. Реалізація цього завдання та запровадження єдиних науково

**КОРНІЄНКО М.М.,
МАХНЮК В.М.,
ПОНОМАРЕНКО А.М.,**

Санітарно-епідеміологічна станція цивільної авіації, Державна установа "Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва Академії медичних наук України", м.Київ, Київська міська санітарно-епідеміологічна станція

ПРОЕКТ ЗАКОНА УКРАИНЫ "О САНИТАРНО-ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЕ": РЕАЛЬНОСТЬ И АКТУАЛЬНОСТЬ РАЗРАБОТКИ

Корниенко Н.Н., Махнюк В.М., Пономаренко А.Н.

В работе обоснована необходимость разработки Закона Украины "О санитарно-эпидемиологической экспертизе". Разработаны и представлены конкретные предложения для существенного усовершенствования процедуры проведения государственной санитарно-эпидемиологической экспертизы. Разработка этого закона позволит законодательно урегулировать вопросы обеспечения качества, полноты и усовершенствования государственной санитарно-эпидемиологической экспертизы, что, в свою очередь, позволит обеспечить гарантированный уровень санитарного и эпидемического благополучия населения.

© Корнієнко М.М., Махнюк В.М., Пономаренко А.М.
СТАТТЯ, 2009.

PROJECT OF LAW OF UKRAINE "ON SANITARY-AND-EPIDEMIOLOGICAL EXAMINATION AND URGENCY OF ELABORATION"

Kornienko N.N., Makhniuk V.M., Ponomarenko A.N.

A necessity of the elaboration of the proect of Law of Ukraine "On sanitary-and-epidemiological examination and urgency of elaboration" is rationalized in the article. The definite proposals for a significant improvement of the procedure of the fulfillment of the state sanitary-and-epidemiological examination have been elaborated and represented. Elaboration of this proect allow to regulate can the issues on provision of quality, completeness and improvement of the state sanitary and epidemiological examination. It will allow to provide a guaranteed level of sanitary and epidemiological welfare of the population.

обґрунтованих підходів до проведення відповідної державної експертизи у країні потребує насамперед розробки окремого Закону України "Про державну санітарно-епідеміологічну експертизу".

Відносини у сфері здійснення державної експертизи серед держав-учасниць СНД регламентуються "Модельним законом о государственной экспертизе", прийнятим на двадцятому пленарному засіданні Міжпарламентської асамблеї (Постанова № 20-7 від 07.11.2002 р.). Цим законом визначено правила проведення державної експертизи всіма країнами СНД. Зокрема, правовою основою для окремих видів державної експертизи (науково-технічної, медичної, будівельної та інших) у кожній з держав-учасниць СНД має бути модельний закон і спеціальний закон за видами експертизи та нормативні акти. В Україні спеціальними за видами експертизи є закони "Про наукову і науково-технічну експертизу", "Про судову експертизу", "Про екологічну експертизу" та ін. Закон України "Про державну санітарно-епідеміологічну експертизу", який розроблявся протягом останніх 10 років, до цього часу не прийнятий, і це породжує питання щодо легітимності проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи в Україні.

Як наслідок — не розроблені підзаконні акти, зокрема Положення про експертні організації, експерта. Не визначені й критерії для експертних організацій щодо рівня їх акредитації, компетентності, об'єктивності і незалежності. Не визначені кваліфікаційні вимоги стосовно експертів, їхні функціональні обов'язки, права і відповідальність за виконання державної санітарно-епідеміоло-

гічної експертизи та обґрунтованість і об'єктивність підготовлених ними висновків.

Чинною правовою основою для здійснення державної санітарно-епідеміологічної експертизи в Україні є: закони України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" (ст. 10, 11, 12) [1], "Про безпечність та якість харчових продуктів" (ст.18), "Про охорону навколишнього природного середовища" (ст. 52-55), "Про охорону атмосферного повітря" (ст. 24, 25), "Про відходи" (ст. 24), "Про планування і забудову території" (ст. 24), Земельний кодекс (ст.123), Водний кодекс (ст. 93, 106) та інші.

Документом, який регулює відносини у цій сфері і визначає тимчасовий порядок проведення експертизи, є наказ МОЗ України "Про затвердження Тимчасового порядку проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи" зі змінами, внесеними у 2006 році [2]. Цим наказом визначено норму про обов'язковість виконання висновків державної експертизи власниками об'єктів експертизи, а також висвітлено елементи міжнародного врегулювання щодо визнання висновків експертизи іншими країнами, що не відповідає рівню цього документа. Такі норми мають регламентуватися щонайменше спеціальним законом, розробка якого є надзвичайно актуальною.

Не врегульовані питання щодо призупинення дії висновків, відсутній механізм проведення повторної державної санітарно-епідеміологічної експертизи у спірних випадках. Необхідно розробити окрему форму висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи на проекти будівництва та її електронний аналог.

Згідно з чинним Законом Ук-

раїни "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" (статті 10, 11, 12) експертиза здійснюється установами та закладами державної санепідслужби, а у складних випадках — експертними комісіями за відповідним профілем діяльності, які утворені Головним державним санітарним лікарем України.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України "Про порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи" [3] державна санітарно-епідеміологічна експертиза є складовою частиною Українвекспертизи, яка виконується на договірних засадах. Державна санепідекспертиза, як складова державного санітарно-епідеміологічного нагляду, потребує від виконавців експертних робіт НДІ та фахівців держсанепідслужби ґрунтовних знань, високої компетенції, гігієнічного мислення, вміння оцінити об'єкт експертизи з позицій профілактики негативного впливу на здоров'я людини.

Не відповідають потребам також ані кількість, ані якість підготовки санітарних лікарів в умовах скорочення кадрів профільних кафедр і обмеженості набору на медико-профілактичний факультет у медичних вишах. Тому нагальною є потреба у збільшенні набору студентів на медико-профілактичний факультет і кількості годин на викладання профільних дисциплін, введення на 6 курсі субординатури за спеціальностями "Комуніальна гігієна", "Гігієна праці", "Гігієна дітей та підлітків", "Гігієна харчування". Потребує розробки та затвердження суміжної профільної дисципліни у медичних вишах "санітарно-епідеміологічна експертиза".

За наявності практичного досвіду роботи (не менше 3-х років) фахівцям з цих спеціальностей необхідно присвоювати статус експертів за обраним профілем. Наприклад, лікар-експерт з гігієни харчування.

Державна санітарно-епідеміологічна служба нині нараховує 50486 працівників та 2,5 тисячі вакансій лікарських посад. Кількість лікарів становить 11653 осіб, або 69% від усіх спеціалістів з вищою освітою. Кількість фахівців з немедициною освітою зростає і становить 21%. Все це разом відіб'ється на якості і повноті проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи на різних рівнях.

Проблему недоукомплектованості та плінності кадрів державної санітарно-епідеміологічної служби можна частково вирішити шляхом реалізації статті 38 Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", яка передбачає надання житла, транспорту, молодіжних кредитів, додаткових важелів матеріального заохочення тощо. Нині ця стаття не діє, зокрема правова норма з доплати до окладів посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби за вислугу років не виконується, починаючи з лютого 1994 р. Лише з січня 2010 року набуде чинності Постанова Кабінету Міністрів України про встановлення надбавок за вислугу років до посадового окладу спеціалістам державної санітарно-епідеміологічної служби у розмірі 10% понад 3 роки, 20% — понад 10 років, 30% — за вислугу понад 20 років [4]. Зважаючи на це, заробітна плата медичних працівників залишатиметься найнижчою у державі (лікар отримує близько 992 грн. на місяць, медпрацівник — 790 грн. Наказ МОЗ "Про затверд-

ження Переліку спеціальностей та строки навчання в інтернатурі випускників медичних і фармацевтичних вишів, медичних факультетів університетів" потребує змін і доповнень такими спеціальностями, як "Комунальна гігієна", "Гігієна праці", "Гігієна дітей та підлітків", "Гігієна харчування".

Відповідність діючих об'єктів експертизи санітарним нормам визначається у ході поточного державного санепіднагляду шляхом періодичної вибіркової перевірки. Разом з тим, Закон України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" [5], який набрав чинності з 1 січня 2008 р., передбачає нові підходи до порядку здійснення державного нагляду у сфері господарської діяльності, у т.ч. у частині періодичності перевірок. Законом також запропоновано прозору систему здійснення перевірок фахівцями держсанепідслужби, зокрема запровадження уніфікованих форм актів перевірок з переліком питань залежно від ступеня ризику об'єкта, які затверджуються органом державного нагляду і публікуються у мережі Інтернет у порядку, визначеному законодавством.

Постановою Головного державного санітарного лікаря України "Про розподіл об'єктів державного санітарно-епідеміологічного нагляду за ступенем ризику" від 14.02.2008 р. № 8 об'єкти державного санепіднагляду розподілено за ступенем ризику для здоров'я людини та визначено кратність перевірок цих закладів. Згідно з цією постановою заклади високого ступеня ризику мають перевірятися щоквартально, середнього ступеня ризику — двічі на рік, з незначним ступенем ризику — 1 раз на рік. У зв'язку з внесенням змін до Постанови Кабінету Міністрів України № 502 від 21.05.2009 р. щодо непоширення дії зазначеної Постанови на заклади держсанепіднагляду, є потреба у внесенні змін до постанови Головного державного лікаря України № 8 від 14.02.2008 р.

Існуюча нормативна база у частині здійснення державної санітарно-епідеміологічної експертизи є надзвичайно складною і багатогранною, оскільки

кожний об'єкт потребує оцінки за критеріями, які встановлені в Україні. У випадках, коли відповідні санітарні норми, експертиза полягає в обґрунтуванні вимог щодо безпеки об'єкта для здоров'я та життя людини. Вимоги сьогодення диктують власникам об'єктів експертизи запровадження нових економічних технологій, сучасного обладнання, застосування ефективних природоохоронних заходів. Справедливо постає питання про перегляд наукових підходів до проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, вдосконалення існуючої нормативної бази та розробку нових нормативних документів, насамперед Закону України "Про санітарно-епідеміологічну експертизу". При прийнятті зазначеного Закону будуть вирішені окреслені проблеми та консолідовані зусилля всіх виконавців експертизи. Механізм проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи буде досконалішим, а сама експертиза — всебічною, повною, об'єктивною та незалежною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про забезпечення сан. та епідемічного благополуччя населення".
2. Наказ МОЗ України "Про затвердження Тимчасового порядку проведення держ. сан.-епідемічної експертизи" від 09.10.2000 р. № 247 зі змінами, внесеними наказом МОЗ України № 120 від 14.03.2006 р.
3. Постанова КМУ "Про порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної держ. експертизи" від 17.06.1998 р. № 1308.
4. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку виплати надбавки за вислугу років посадовим особам державної сан.-епід. служби України» від 26.06.2009 № 910.
5. Закон України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності".
6. Постанова КМ України "Про тимчасові обмеження щодо здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господар. діяльності на період до 31.12.2010 р." від 21.05.2009 № 502 зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 751 від 17.07.2009 р.